

"Εις το όρος", Α΄ Εωθινό, Μπαλασίου Βλήτου Γαστουνιώτου, ήχος α', εξήγηση Φωτόπουλου Κων/νου.

Το εωθινό που σας παρουσιάζουμε, είναι σε μέλος Μπαλασίου Βλήτου Γαστουνιώτου και παραδίδεται σε μουσική γραφή παλαιότερη αυτής του Πέτρου Λαμπαδαρίου.

Για αυτό το μελοποιό δεν γνωρίζουμε τίποτε άλλο εκτός από το στοιχείο που μας δίνεται από την επωνυμία του, ότι δηλαδή πιθανότατα καταγόταν από τη Γαστούνη του νομού Ηλείας της Πελοπονήσου και από το γεγονός ότι σε κάποια χειρόγραφα εμφανίζεται ως εξηγητής, πράγμα που δείχνει ότι πρόκειται για εγκρατή μουσικό. Η συνωνυμία με το γνωστό μελοποιό του ΙΖ' αιώνα Μπαλάσιο ιερέα, του οποίου μάλιστα ο πατέρας καταγόταν από την Πελοπόννησο, θα πρέπει μάλλον να θεωρηθεί τυχαία.

Το παρόν εωθινό παραπέμπει σε ύφος σχετικά λαϊκό. Ο όρος «συνοπτικόν» τονίζει τη διαφορά με άλλα εωθινά σε αργό στιχηραρικό μέλος, όπως για παράδειγμα τα του Ιωάννου Γλυκέως που συναντώνται συχνότατα στη χειρόγραφη παράδοση. Η περίεργη χρήση των θέσεων, οι καταλήξεις στο φθόγγο «κε» της υπάτης και της μέσης καθώς και η προσπάθεια να τονιστεί το νόημα των λέξεων («και προσκυνήσαντες αυτόν», «εις την υπ' ουρανόν», «την εκ νεκρών» κτλ), ακόμα και αν κάποιες φορές αυτό είναι εις βάρος της συνολικής δομής του μέλους, είναι πρακτικές που δε συνάδουν με τον κλασικό τρόπο μεταχείρισης του σύντομου στιχηραρικού γένους μελοποιίας.

Το εωθινό του Μπαλασίου Βλήτου Γαστουνιώτου αν και απέχει αρκετά από την «τελειότητα» που χαρακτηρίζει τα στιχηραρικά μέλη του Πέτρου Λαμπαδαρίου και που λειτούργησαν σαν πυξίδα για τους μετέπειτα μελοποιούς, έχει τη χρησιμότητά του, η οποία έγκειται στα εξής σημεία: Πρώτον, παρατηρούμε το μέγεθος της ελευθερίας με την οποία αντιμετώπιζαν οι κατά τόπους μελοποιοί τις θέσεις του συντόμου στιχηραρικού μέλους, πράγμα που συμβαίνει σε πολύ μικρότερη κλίμακα στα αργά στιχηραρικά μέλη. Δεύτερον, εντοπίζουμε τα πρώτα σαφή βήματα μιας προσπάθειας ανάδειξης του νοήματος κάθε λέξης του κειμένου ξεχωριστά σε σύντομα μέλη. Τρίτον, βοηθούμαστε στην κατανόηση του είδους της προσφοράς του Πέτρου Λαμπαδαρίου σε αυτό το γένος μελοποιίας μέσω της σύγκρισης. Ιδιαίτερης προσοχής χρήζει και ο μουσικός «παρατονισμός» στο «την χαμόθεν». Παρά το γεγονός ότι ένας τέτοιος «παρατονισμός» μπορεί να φαίνεται ασυνήθιστος σε εμάς, το αναστασιματάριο του Δανιήλ Πρωτοψάλτου έχει μεγάλο αριθμό παρόμοιων παρατονισμών, που απηχούν μια παλαιότατη μουσική παράδοση.

Πάντως πέρα από την όποια θεωρητική ή ιστορική αξία του μέλους που σας παρουσιάζουμε, αυτό το εωθινό αποτελεί μία ακόμα μουσική επιλογή για όσους ψάλλουν στο αναλόγιο και μέλη λιγότερο «κλασικά».

ἐωνινὸν αἱ συνοπτίνοις καὶ μητροχοῖσιν Σχίτου
Γαγγανίώτε. ἐγένετος κανονικής φωτοσέλης. ἦχος ἦτορ

οντες εις εις παραστασιν εις περιεις

υη σαντε εε α α αυτον^η καντην δο θει ει

وَالْمَوْلَىٰ وَالْمَوْلَىٰ وَالْمَوْلَىٰ وَالْمَوْلَىٰ

8 * δι δαχνεε ε εντεε εις τη νν ν ν ν

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنْ حَسَنَةٍ يُرَأَى
وَمَنْ يَعْمَلْ مِنْ سُوءٍ يُرَأَى

τεκρων ααρα α α οαα αασν⁹ και ιη

ψευδης ε ε πηητει ει ει χα α ιο ο Χριστο
ο ο ε ο ο θε ε ε ο ε και σω ιη ιη ιω αι
ψυ χω ω ω ω ω ι ι ι ι ι μωω

Ἐν ἐπιστολῇ πριν μάλα πιν καὶ οὐδὲ μεμερίσας.

Το αντίστοιχο κείμενο σε παλαιά σημειογραφία:

